

Το κράτος

Εισαγωγή

Με αφορμή την επίθεση του κεφαλαίου εναντίον των κοινωνικών κατακτήσεων των εργαζομένων ακούγονται πολύ συχνά οι όροι “κοινωνικό κράτος” και “κράτος πρόνοιας”.(5) Γνωστός επίσης είναι ο όρος “κράτος ευημερίας”, άλλοι μιλάνε για “σύγχρονο ανθρώπινο κράτος”, “έντιμο κράτος” και άλλα ανάλογα.(6) Από την αρχή χρειάζεται να υπογραμμίσουμε ότι αυτή η ορολογία δεν ανταποκρίνεται σε μια επιστημονική προσέγγιση του θέματος, συσκοτίζει τη φύση του κράτους γενικά, του αστικού κράτους ιδιαίτερα. Για να το καταλάβουμε αυτό πρέπει να έχουμε υπόψη ορισμένα θεμελιακά σημεία της μαρξιστικής - λενινιστικής θεωρίας για το κράτος, που ισχύουν και για το περιεχόμενο, την ουσία του ελληνικού κράτους. Οποσδήποτε όσον αφορά τη μορφή, υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στα αστικά κράτη στις διάφορες χώρες, μιας και αποτελούν προϊόντα συγκεκριμένης ιστορικής εξέλιξης. Στη βάση αυτή το ελληνικό κράτος διαφέρει για παράδειγμα από το γαλλικό, όσον αφορά τους θεσμούς, τις δομές, τη θέση και τη δύναμη στο παγκόσμιο ιμπεριαλιστικό σύστημα, όμως δεν διαφέρει όσον αφορά το ταξικό περιεχόμενο.

Για ποιό λόγο υπάρχει το κράτος και τί ρόλο παίζει στην κοινωνική ζωή είναι ένα κεντρικό ζήτημα του ιδεολογικού αγώνα. Μεγάλη υπήρξε η επιστημονική προσφορά του Φ. Ενγκελς στη διερεύνηση αυτού του θέματος (μια βασική πηγή της έρευνάς του για την πορεία διαμόρφωσης της κρατικής εξουσίας αποτελεί η αρχαία Ελλάδα).(7)

Σύμφωνα με τη θεωρία μας το κράτος δεν υπήρχε πάντα. Είναι φαινόμενο ιστορικό, με αρχή και τέλος. Οι ρίζες του βρίσκονται στην εποχή της διάλυσης των πρωτόγονου κοινοτικού συστήματος, όταν η ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων και ο καταμερισμός εργασίας επέτρεψαν τη δημιουργία ενός ορισμένου πλεονάσματος προϊόντων και τη συγκέντρωσή του σε ορισμένα χέρια. Εμφανίστηκε δηλαδή σαν νομοτελειακό αποτέλεσμα της γέννησης των τάξεων και της ταξικής πάλης.

Το κράτος προήλθε από την κοινωνία, από την ανάγκη του ελέγχου των ταξικών ανταγωνισμών για να μη διαλυθεί η κοινωνία, πράγμα που θα έβαζε σε κίνδυνο την ίδια την επιβίωση του ανθρώπου. Το κράτος θα πάψει να υπάρχει, θα “σβήσει”, θα “απονεκρωθεί” με την εξάλειψη των τάξεων και των ταξικών αντιθέσεων, στον αναπτυγμένο κομμουνισμό.(8)

Οι αστοί υποστηρίζουν ότι το κράτος είναι ουδέτερος ρυθμιστής των κοινωνικών αντιθέσεων. Το κράτος όμως επειδή γεννήθηκε μέσα στην πάλη των τάξεων, δεν είναι ουδέτερο απέναντι στις τάξεις, αλλά αποτελεί το όργανο επιβολής της θέλησης της κυρίαρχης οικονομικά τάξης.(9) Είναι το όργανο επιβολής της πολιτικής της εξουσίας, της δικτατορίας της, περιφρουρεί ένα συγκεκριμένο τρόπο παραγωγής. Αυτή είναι η ουσία του κράτους, επομένως είναι όργανο καταστολής, αλλά και οργάνωσης των συμμαχιών της άρχουσας τάξης. Στα εκμεταλλευτικά συστήματα το κράτος επιβάλλει την κυριαρχία και τα συμφέροντα της μειοψηφίας πάνω στην εκμεταλλευόμενη πλειοψηφία. Το σοσιαλιστικό κράτος, η δικτατορία του προλεταριάτου διαφέρει ριζικά από το κράτος στα εκμεταλλευτικά κοινωνικά συστήματα, ως προς το ότι επιβάλλει την εξουσία της πλειοψηφίας των πρώην εκμεταλλευσόμενων πάνω στη μειοψηφία των εκμεταλλευτών τους.

Η δικτατορική ουσία, δηλαδή η δια της βίας επιβολή, φαίνεται πιο καθαρά σε περιόδους όξυνσης της ταξικής πάλης, ιδιαίτερα όταν τίθεται το ζήτημα της εξουσίας, όχι φυσικά ότι δεν υπάρχει και στις άλλες περιόδους. Το αστικό κράτος σε τέτοιες καταστάσεις, όπως έχει δείξει η ιστορία, ακόμη και αυτό με τις πιο προωθημένες αστικοδημοκρατικές μορφές, παραμερίζει κάθε επίφαση δημοκρατίας και προτάσσει τη γυμνή βία των κατασταλτικών

μηχανισμών του. Στη χώρα μας επανειλημμένα η άρχουσα τάξη έχει καταφύγει στην ανοιχτά δικτατορική άσκηση της εξουσίας, με τον παραμερισμό των αστικοδημοκρατικών θεσμών προκειμένου να περισώσει την εξουσία της. Η κρατική καταστολή σε οξυμένες στιγμές της ταξικής πάλης, πολύ περισσότερο σε περίπτωση επαναστατικής κατάστασης, επιδρά όχι μόνο κοντοπρόθεσμα, τη στιγμή που ασκείται για την αλλαγή του συσχετισμού των δυνάμεων αλλά και μακροπρόθεσμα. Η βία επιδρά βαθιά στην εργατική τάξη και το λαό, στη συνείδηση, στην απόφαση για αγώνα. Η εργατική τάξη γνωρίζει από την πείρα της, και οι νεότεροι διαισθάνονται, το κόστος μιας γενικότερης αναμέτρησης με την εξουσία. Το αστικό κράτος φροντίζει στις μέρες μας, όχι μόνο να χρησιμοποιεί αλλά και να προβάλλει τις “επιδόσεις” του κατασταλακτικού μηχανισμού, να απειλεί όσους “προσβάλλουν την έννομη τάξη”.

Βασικά γνωρίσματα του κράτους είναι:

- Η δημόσια εξουσία: δηλαδή το σύστημα οργάνων και θεσμών που συγκροτούν τον κρατικό μηχανισμό και πρώτα απ’ όλα οι μηχανισμοί καταστολής (στρατός, αστυνομία, δικαστήρια, φυλακές).
- Η ύπαρξη δικαίου, υποχρεωτικών δηλαδή κανόνων που έχουν καθιερωθεί και επικυρωθεί από το κράτος.
- Η εδαφική αρχή: η κρατική εξουσία κατέχει κι ελέγχει ορισμένη καθορισμένη γεωγραφική περιοχή.

Κάθε κράτος εκπληρώνει δυο βασικές λειτουργίες την εσωτερική και εξωτερική. Κύρια είναι η εσωτερική που αποβλέπει στην εξασφάλιση της εξουσίας της άρχουσας τάξης. Η εξωτερική (σχέσεις με τα άλλα κράτη) λειτουργία απορρέει από την εσωτερική, τη συνεχίζει και τη συμπληρώνει.

* Το Civilitas.GR και ο «ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ» προτίθενται να απομακρύνουν το κείμενο αυτό από την Ιστοσελίδα τους, εάν η αναδημοσίευσή του προσβάλλει κεκτημένα πνευματικά ή εμπορικά δικαιώματα (info@civilitas.gr)